

58 mm minomet F. R. (58-мм миномет Ф. Р.)¹ ve výzbroji Čs. střelecké brigády v bitvě u Zborova a Československého vojska na Rusi.

Karel LUDVÍK, jednota ČSOL „mjr. i. m. Václava Vokurky“ Boletice.

**Bombometčici 3. čs. střeleckého pluku.
Krasno u Zborova 28. 6. 1917.
Vlevo 9 cm bombomet typ G. R., vpravo 58
mm minomet F. R..**

byl součástí lité dosedací desky, připevněné čtyřmi šrouby k dřevěnému ložišti minometu. Skrze duté kolébkové čepy v tunelu zadku hlavně bylo možno protáhnout železnou kulatinu, která sloužila jako osa dřevěných, nebo železných kol, usnadňující přepravu minometu na delší vzdálenosti.

**Ruští bombometčici u 58 mm
minometu F. R. s nabitou těžkou
svařovanou minou, adjustovanou
zapalovačem 13 G. M..**

Nejtěžší zbraní použitou československými dobrovolci v bitvě u Zborova bylo několik bombometů² a minometů. Podle dochovaných fotografií se jednalo o 9 cm zákopové minometry typ G. R. a 58 mm minometry typ F. R.

Na začátku roku 1915 bylo do Ruska dodáno několik desítek francouzských 58 mm minometů No. 2 systém „Dumézil“³ (Mortier de 58 mm de tranchée Modèle No. 2). V Rusku byl též roce tento minomet upraven kpt. Lichoninem⁴ a okamžitě byla spuštěna jeho sériová výroba v Petrohradské, Něvské a Ižorské zbrojovce⁵. Celkem byl do konce roku 1917 vyroben 3.431 minomet F. R.

Minomet F. R. s maximální hmotností 192 kg měl hlavěň dlouhou 500 mm, s hladkým vývrtem ráže 58 mm.

Dno hlavně uzavíral šroubovací zadek s dvěma dutými kolébkovými čepy, uloženými v příčném vertikálním tunelu, který byl součástí lité dosedací desky, připevněné čtyřmi šrouby k dřevěnému ložišti minometu. Skrze duté kolébkové čepy v tunelu zadku hlavně bylo možno protáhnout železnou kulatinu, která sloužila jako osa dřevěných, nebo železných kol, usnadňující přepravu minometu na delší vzdálenosti.

Na dolní válcovou část hlavně byla navlečena kovová obroučka s očky, ke které byl připojen kvadrant a zvedákový šroubový mechanismus náměru, připevněný na opačném konci k nálitku na okraji dosedací desky. Náměr hlavní bylo možno udělovat v rozsahu 40 ÷ 75 °, přičemž vést palbu s náměrem větším než 60 ° se nedoporučovalo.

Pod obroučkou, na levé straně hlavně ve směru střelby vystupovalo hrdlo, do kterého se vsouval odpalovací mechanismus s třecím zapalovačem, často nahrazovaný obyčejnou stopinou, nebo rychle hořící zápalnicí.

Ložiště minometu nejčastěji tvořily dva dřevěné hranoly, spojené dosedací deskou minometu a plechovými čely, poblíž kterých se nacházela dvě přepravní madla z železné tyčoviny.

**Bombometčik odpalující
těžkou svařovanou střelu
pomocí zápalnice.**

¹ F. R. - Francouzsko – Ruský (Ф. Р., Франко - Рускуи).

² Dobové označení jednoduchých minometů (vrhačů) s poměrně krátkým dostřelem, používaných pěchotou přímo v zákopech.

Podle některých dobových výkladů minometry používaly munici s trhavým účinkem a bombomety munici s účinkem tříštivým.

³ Divizní generál Jean Dumézil. * 14. 3. 1857, † 9. 2. 1929. Francouzský dělostřelecký odborník. Komandér Řádu čestné legie.

⁴ Kapitán Nikolajevského ženijního učiliště E. A. Lichonin. V letech 1915-17 přidělen do Ižorského ocelářského závodu. Autor konstrukce 20 mm a 47 mm bombometů syst. Lichonin

⁵ Něvská a Ižorská zbrojovka dodávaly minometry s kovovými ložišti a pojezdovými koly. Drobné odlišnosti lze najít i v provedení náměrového mechanismu, dřevěného i kovového ložiště, nebo provedení ústí hlavně s nákrůžkem, nebo bez nákrůžku.

Jiná varianta měla ložiště vyrobeno z jediného dřevěného hranolu a přepravní madla tvořily čtyři železné kolíky bočních stěnách ložiště.

Pro 58 mm minomet syst. Lichonin byly používány:

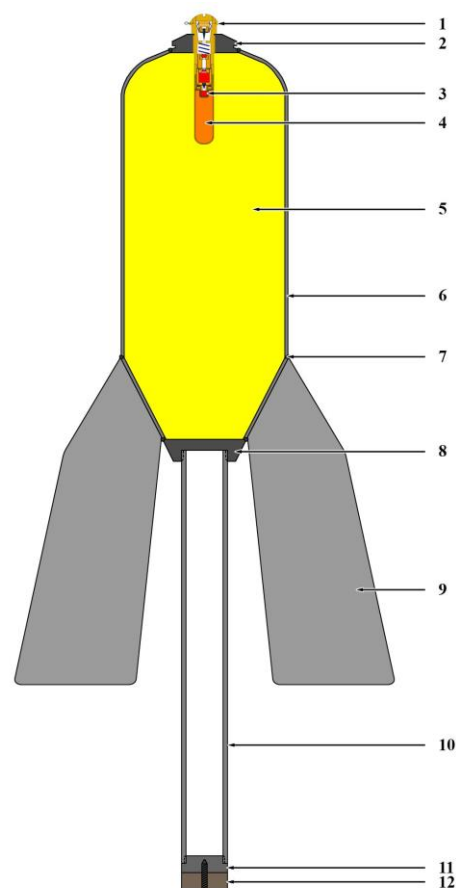
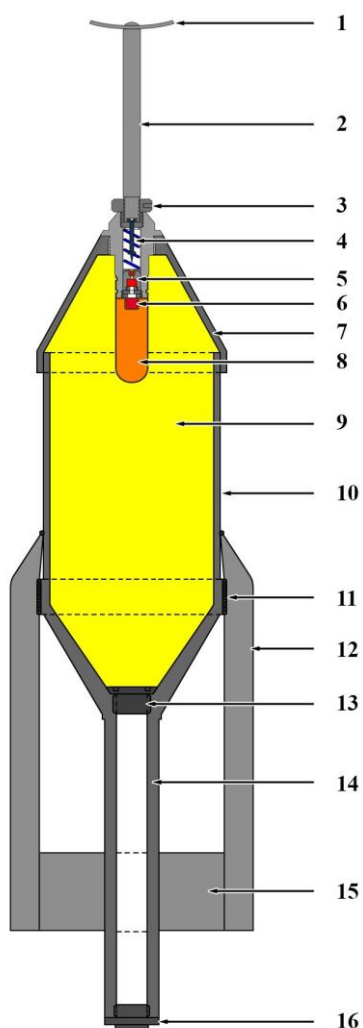
Těžká železná svařovaná mina ráže 200 mm s čtyřkřídélkovým stabilizátorem, o celkové hmotnosti 36 kg a hmotnosti trhací náplně 16,4 kg, adjustovaná ruským zapalovačem 13. G. M., nebo zapalovačem s hůlkovým nárazníkem.

Železná svařovaná mina ráže 175 mm s čtyřkřídélkovým stabilizátorem, o celkové hmotnosti 23,4 kg a hmotnosti trhací náplně 8,2 kg, adjustovaná ruským zapalovačem U. G. T. obr. 1884, nebo zapalovačem zapalovačem francouzským Mle. 1916.

Litinová mina ráže 180 mm s čtyřkřídélkovým stabilizátorem, o celkové hmotnosti 28 kg a hmotnosti trhací náplně 8,2 kg, adjustovaná zapalovačem francouzským zapalovačem Mle. 1916.

Pro střelbu bylo možno používat taktéž francouzské miny, určené pro 58 mm minomet systém „Dumezil“.

Plnou prachovou náplň, umožňující maximální dostřel 350 m, tvořily váčky z dělostřeleckého hedvábí s bezdýmým prachem typu b/d V⁶ (107 g), VI⁷ (138 g), nebo PKO⁸ (130 g).

Těžká svařovaná železná mina ráže 200 mm:

1 – diskový nárazník; 2 – distanční tyčinka; 3 – spojovací šroub; 4 – rozpěrná pružina; 5 – setrvačnostní úderka; 6 – rtuťová rozbuška; 7 – plechová hlava střely; 8 – počínová náložka; 9 – trhací náplň (16,4 kg); 10 – plechové tělo střely; 11 – svárový spoj; 12 – plechové křídélko stabilizátoru (4 ks); 13 – šroubovací zátka; 14 – výmetný dřík; 15 – plechový prstenec stabilizátoru; 16 – šroubovací zátka.

Svařovaná železná mina ráže 175 mm:

1 – zapalovač U. G. T. obr. 1884; 2 – přivařená jímka zapalovače; 3 – rtuťová rozbuška; 4 – počínová náložka; 5 – trhací náplň (8,165 g); 6 – plechové tělo střely; 7 – svárový spoj; 8 – přivařená zátka; 9 – plechové křídlo stabilizátoru (4 ks); 10 – výmetná trubka; 11 – šroubovací zátka; 12 – plstěný nárazník;

⁶ b/d V (б/д В) – bezdýmý, puškový (без/дымный Винтовочный). Destičkový, nitrocelulóзовý prach.

⁷ VI (Вл) – puškový, pod lehkou střelou (Винтовочный, под легкую пулю). Destičkový, nebo trubičkový, nitrocelulóзовý prach.

⁸ PKO – dělostřelecký, bezdýmý, rychle hořící, páskový, nitrocelulóзовý prach

Prameny a literatura:

Manual for Trench Artillery United States Army. Part. V. The 58 No. 2. Trench Mortar. Washington 1918.

Будаевский С.: Краткий учебник артиллерии для ускоренной подготовки прапорщиков пехоты, кавалерии и инженерных войск. Петроград 1917.

Рдултовский В.И.: Исторический очерк развития трубок и взрывателей от начала их применения до конца Мировой войны 1914-1918 гг. Москва 1940.

<http://ww1.milua.org/58dumesil.htm>

<http://ww1.milua.org/58FR.htm>

<http://www.buox.ru/military-equipment/9-mortars/280-58-mm-minomet-fr-1915.html>

<http://www.russianarms.ru/forum/index.php?topic=11869.125>